

Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimi Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*

Metaphorical Perceptions of Teachers and School Managers Related to the Concept of Value Education

Taha Yazar**
Berna Özekinci
Özlem Lala

To cite this article/ Atıf için:

Yazar, T., Özekinci, B. ve Lala, Ö. (2017). Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 245-269. www.enadonline.com DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.5c3s11m

Öz: Bu araştırmanın amacı, öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metafor algılarını tespit etmektir. Araştırmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma grubunu, 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Diyarbakır’da görev yapan 235 öğretmen, 56 okul yöneticisi toplam 291 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma verileri, katılımcıların “Değerler eğitimi.....gibidir. Çünkü.....” cümlesini tamamlamalarıyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen araştırma bulgularına göre öğretmenler değerler eğitimi kavramına ilişkin 235, okul yöneticileri ise 56 metafor üretmiştir. Öğretmenlerin en çok “yapıtışı”, okul yöneticilerinin ise “ahlak” metaforunu kullandıkları görülmüştür. Metaforların ortak özellikleri dikkate alınarak öğretmenlerin ürettikleri metaforlar 15 kategoride, yöneticilere ait olanlar ise 5 kategoride toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, metafor, değer, öğretmen, yönetici

Abstract: The purpose of this research is to determine the perceptions of teachers and school administrators about the concept of values education. Basic qualitative research method has been used in this research. The research group consisted of 235 teachers and 56 school administrators in Diyarbakir during the 2016-2017 academic year, 291 participants in total. The research data is the participants' "Values education....is like. Because ..." they were obtained by completing the sentence. Content analysis was used in the analysis of the data. According to the research findings obtained, teachers produced 235 metaphors for the concept of value education and 56 metaphors for school managers. It is seen that teachers mostly use the "building stone" and the school administrators use the "morality" metaphor. Taking into account the common characteristics of the metaphors, the metaphors produced by the teachers were collected in 15 categories and the school administrators in 5 categories.

Key Words: Values education, metaphor, value, teacher, school administrators

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 20.08.2017

Düzeltilme: 28.10.2017

Kabul Tarihi: 25.11.2017

* Bu araştırma, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde yapılan tezsiz yüksek lisans projesinin özet hali olup, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Denizli’de düzenlenen IV. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırma Kongresi’nde (IV. International Eurasian Educational Research Congress) sözlü olarak sunulmuştur.

** *Sorumlu Yazar / Correspondence:* Yrd.Doç.Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Diyarbakır, Türkiye, e-mail: yazar2011@gmail.com

Giriş

İnsanların düşünce ve davranışlarına yön veren, kişisel ve toplumsal ilişkilerin şekillenmesinde önemli unsurların başında toplumsal değerler gelmektedir. Toplumda birlik ve beraberliğin sağlanması bireylerin toplumsal yaşamda ortak ilke ve anlayışlarda buluşması değerler aracılığı ile mümkün olabilmektedir. Değer, sözlüklerde arzu edilen, ilgi duyulup peşinden koşulan, ayar ölçüsü olarak kullanılan şey anlamlarına gelmektedir. Değer, dinden ekonomiye, psikolojiden sosyolojiye kadar değişik alanlarda kullanılan bir kavramdır (Aydın, 2011). Değer kavramı bir kişi ya da topluluğun ideal kabul ettiği var olma ya da hareket etme tarzıdır. Değer, karşı karşıya kaldığı varlıkları ve davranış tarzlarını istenebilir ve saygın kılar (Doğan, 2012). Değerler nasıl davranmamız gerektiği konusunda bizlere rehberlik etmekte ve bizleri yönlendirmektedirler. Kimliğimizi ve kişiliğimizi de şekillendiren değerler toplumdaki uyum ve huzura zemin hazırlamaktadır (Demircioğlu, 2014).

Bireylerin tercihlerinde birer filtre görevi gören değerler, inanç formunda yargıların normu, standardı ve ölçütü olmuşlardır. Bu bağlamda bireyin yaşamına yön veren, aynı zamanda hayatın gayeleri olan değerler, bireye önemli olanı tanımlayarak isteklerine ve tercihlerine kılavuzluk etmektedir (Keskin, 2016). Neyin iyi ya da kötü, güzel ya da çirkin, doğru ya da yanlış olduğuna dair kararlarımızı değerlerin kılavuzluğunda veririz (Ulusoy ve Arslan, 2016). Değerlerin en önemli işlevi, sosyal hayatı biçimlendirmeleri, felsefi bir ifadeyle determine etme (belirleme) dir (Aydın, 2011). Davranışları biçimlendiren öğrenilmiş inançların güçlü bir duygusal örüntüsü olan değerler, bireyin yaşam içinde nasıl davranması gerektiğini belirlemektedir. Birey, yaşamında sahip olduğu değerler etkisi altında ve bu değerlerin ışığında iyiye, doğruya ve güzele doğru karar verebilmektedir (Keskin, 2014). Bireylerin davranışları dolaylı ya da dolaysız olarak değerler tarafından yönlendirilmektedir (Özgüven, 1994).

Değer, her toplumun yapısında yer alan ve toplum için vazgeçilmez olan bir kavramdır. Toplumlar geçmişten günümüze sahip oldukları değerleri daima yetişen nesillere aktarma çabası ve telaşı içinde olmuşlardır (Nalçacı, 2016). Toplumsal boyutuyla değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ilke ya da ada inançlardır (Kızıler ve Canikli, 2015). Bireylerin mensubiyetlerine (grup, cemaat, dernek, aile, okul, mahalle, sokak vs.) bağlı hale gelmesinde değerlerin büyük ölçüde etkisi vardır. Toplumsal değerler günlük hayatı belirleyen ve hatta organize eden değerlerdir (Doğan, 2012). Topluma hâkim olan değerlere uygun olarak yaşamını sürdüren bireylerin toplumla uyumlu bir biçimde yaşadıkları gözlenmektedir (Yazar, 2016).

Okulların, önemli görevi, kültür aktarımında okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, ahlaki gelişimine katkıda bulunmak, karakterini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemektir (Akbaş, 2004). Hayat boyu devam eden değer kazanma/kazandırma süreçlerine “değerler eğitimi” denilmektedir (Yaman, 2012). Değerler Eğitimi, gençlerin akademik odaklanma ve başarıları da dâhil, sosyal eğilim ve kabiliyetlerini güçlendiren, destekleyici yapılarını ve eğitim bilimlerini işleyen bir eğilimdir (Berkowitz, 2011). En basit tanımlamasıyla değerler eğitimi “*değerleri öğretmen için açık bir girişimdir*”. Bu girişim aile ve okul ortamında gerçekleştirilebildiği gibi günümüz özelinde düşünüldüğünde, sosyal medya ve iletişim araçları üzerinden de yapılabilmektedir (Keskin, 2008).

Toplumsal bütünlük ve huzurun sürdürülebilmesi, ancak toplumdaki değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden arınmış bir eğitim anlayışı düşünülemez. Çocuklarımıza ve

gençlerimize günümüz toplumsal koşullarına uygun olarak değerler eğitimi ile ilgili etkinlikler doğrultusunda değerler kazandırılmalıdır. Çocuğun doğuştan getirdiği iyi özelliklerini ortaya çıkarmak; kişiliğin çeşitli yönleri ile gelişimini sağlamak, bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak, bunun yanı sıra bireyi iyi ahlaki davranışlarla donatmak ve bunun devamını sağlamak değerler eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır (Ulusoy ve Arslan,2016).

Çoğu öğretmen kendi görüşlerini genellikle metafor vasıtasıyla dile getirir. Metaforlar iletişim aracı olarak işlev görebilirler. Metaforlar, okulun eğitim kurumları niteliğinin anlaşılmasına aracılık eder (Botha, 2009). Metaforik düşünme, mecazi düşünme planlamasında ve özellikle öğretmenlerin öğretme ve öğrenme konusundaki düşüncelerini oldukça etkilemektedir. Metaforlarla, birbirinden farklı görünebilecek kurumlar arasındaki temel benzerliklerin farkında oluruz. Metaforlar analiz süreçlerinde güçlü etkilere sahiptirler (Martinez, Saulea ve Huber, 2001). Metaforlar, insanların kendilerini çevreleyen kavramsal kalıpları ayarlama ve değiştirme imkânı tanıyan araçlara güç vermektedir (Taylor, 2008).

Metafor kullanımı, bireyin genel olarak dünyayı algılayışını yapılandıran bir düşünme biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. Metaforlar, okuyucuda ya da dinleyicide bilişsel bir sürecin başlamasını sağlar. Gelişen bilişsel süreç bireyde duyuşsal etkiler yaratır. Bilişsel ve duyuşsal süreçler karşılıklı olarak birbirini etkiler ve besler. Bu da metaforların birey üzerindeki etkisinin gücüne işaret etmektedir. Metaforlar, söylenmek isteneni daha az sözcükle, daha vurgulu bir biçimde ifade etmeye yararlar. Metaforlar; bireyi yaratıcı düşünmeye, hayal etmeye, kendi yaşantısı içinde anlamlandırmaya yönlendirmektedir. Aynı zamanda, metaforlar, bireylerin sınırlanmasını engelleyerek onları yaratıcılığa yönlendirirken, dilin derinliklerinde kendilerini bulmalarını sağlamaktadır (Yaşar ve Girmen, 2012). Metaforun yaratıcı potansiyeli, mecazi süreçte yer alan konular arasında bir miktar farklılık olmasına bağlıdır. Örneğin, bir boksör kaplan olarak tanımlanabilir. Kaplan terimini seçerken, avına yöneltilen agresif eylemlerde zaman zaman zarafet, gizlilik, güç, güç ve hızla hareket eden şiddetli bir hayvanın spesifik izlenimini yaratırız. Sonuç olarak, metafor, boksörün rakibiyle savaşırken bu niteliklere sahip olduğunu ileri sürer (Morgan, 1980). Metaforların dilin ötesinde, kültürel, sosyal ve felsefi boyutları da bulunmaktadır. Hiçbir metafor keyfi değildir. Metaforların tümü, fiziksel ve kültürel yaşantıdan kaynaklanmaktadır. (Girmen, 2007). Metaforik algılar, bireylerin günlük hayatlarında kullandıkları bazı benzetme unsurlarını ve açıklayamadıkları bazı durumları açıklamaları ve böylece zihinlerindeki durumun ortaya çıkması açısından önem taşımaktadır (Tamimi, 2005).

Türkiye’de değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda, Aladağ ve Kuzgun’un (2015) sınıf öğretmeni adaylarının değer kavramına ilişkin metafor algılarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının değerlere ilişkin düşünceleri 7 ana temada toplanmış ve 330 farklı görüşe ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların değer kavramına ilişkin olarak toplam 107 adet geçerli metafor ürettiği belirlenmiştir. Gündüz, Saygılı ve Sulak’ın (2014) sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algılarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin metaforlarını üretirken daha çok algı, şekil, kişi, olay benzetmeleri yaptığı görülmüştür. Aydın ve Sulak (2015) sınıf öğretmeni adaylarının değer kavramına yönelik metafor algılarını belirledikleri çalışmada, sınıf öğretmeni adayları 79 farklı metafor geliştirmiştir. Bu metaforlar; zorunluluk olarak değer (27), birleştirici ve şekillendirici olarak değer (21), değişken olarak değer (17), mutluluk kaynağı olarak değer (10) ve yol gösterici olarak değer (4) şeklinde beş farklı kategoride sıralanmıştır. Kaliteli eğitim, eğiticileri değerler eğitiminin öğrenme hedeflerini tamamlayıcı ve hatta arttırıcı kapasitesi yönünde çalışmalarını içerir (Lovat & Clement, 2008). Sınıflarda olumlu bir disiplinin sürdürülmesi, diyalog süreci boyunca herkes tarafından anlaşılabilir ve inşa edilmiş sağlam bir değer tabanı gerektirir

(Du Preez & Rouks,2010). Eğitimciler; değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Hangi değerlerin veya değerler sisteminin ne şekilde aktarılacağı önem arz etmektedir. Değerlerden arındırılmış ve değerleri kapsamayan bir eğitim olamayacağından, “Neyin doğru? Neyin yanlış? ve neyin öğretmede öncelikli ve önemli olduğu?”nu vurgulamada eğitimcilere rehberlik edecek ilkelerin olması gerekmektedir (Akbaba Altun, 2003). En değerli varlıklarımız olan çocuklarımızın özgüvenli, sağlam karakterli, toplumsal ve kültürel değerlere sahip çıkan bireyler olmaları değerler eğitimi aktarmada sorumluluk sahibi olan öğretmen ve yöneticilerin var olduğu nitelikli eğitim ile mümkündür. Bu bağlamda öğretmen yöneticilerin değerler eğitimi kavramına yönelik düşüncelerini belirlemek önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen ve okul yöneticilerinin “değerler eğitimi” kavramı hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen ve okul yöneticilerinin, değerler eğitimi kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Bu düşünceler ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma temel nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir (Altheide ve Johnson, 2011; Merriam, 2013). Araştırmada öğretmen ve yöneticilerin değerler eğitimine yönelik algılarının katılımcıların kendi bakış açıları ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Metaforların ortaya çıkarılması, kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların belirlenmesi ve araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin yazılı olarak alınması amaçlandığından bu araştırmada nitel araştırma deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın, çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır il merkezinde görevli 235 öğretmen, 56 yönetici, toplam 291 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre seçilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Yöneticilerin Sosyo-Demografik Bilgileri

Özellik	Öğretmen	Yönetici
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	148	11
Erkek	87	45
<i>Hizmet Süresi</i>		
1-5 yıl	51	12
6-10 yıl	58	21
11-15 yıl	89	15
16 yıl ve üzeri	37	8
<i>Görev yapılan okul kademesi</i>		
İlkokul	103	24
Ortaokul	132	32
Toplam	235	56

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerden “değerler eğitimi” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemek amacıyla “değerler eğitimi..... gibidir, çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Formun doldurulması ve metaforlar hakkında uygulama öncesi kısa bir açıklama yapılmıştır. Katılımcılara, metaforları üretmeleri için yaklaşık 15 dakikalık bir süre verilmiştir. Katılımcıların kendi el yazılarıyla yazdıkları metafor cümleleri, araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Analizin gerçekleşme aşamaları (1) kodlama ve ayıklama aşaması, (2) örnek metafor imgesi derleme aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama şeklinde yapılmıştır (Saban, 2008). Katılımcıların ürettiği metaforlar alfabetik sıraya göre sıralanmış ve her katılımcı için bir sayı verilir kodlanmıştır (K20: Metaforun alındığı 20. Kişi). Herhangi bir metaforun üretilmediği ve açıklama cümlesi ile uyumlu olmayan formlar ayıklanmıştır. Birden fazla katılımcı tarafından kullanıldığı tespit edilen aynı metaforlar (ahlak, temel, su vb.), konusu ve kaynağı arasındaki ilişki bakımından incelenerek aynı ya da farklı kategorilere yerleştirilmiştir. Doğru bilgiye ulaşma konusunda gereken önlemlerin alınması (geçerlik), araştırma sürecini, verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması (güvenirlik), nitel araştırmanın iki önemli ölçütüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu ölçütlere göre araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla, araştırmada elde edilen metafora ve oluşturulan kavramsal kategorilere bulgular kısmında detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda iki eğitim uzmanına, kavramsal kategorinin ve her kategoriye ait metaforun bulunduğu bir liste verilmiştir. Kategoriler ve içeriğindeki kavramların, kendi aralarında ve diğer kategorilerle anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Bulgular iki eğitim uzmanı tarafından gözden geçirilip değerlendirildikten sonra, 8 metafor (su, ayna, sevgi, yapı taşı, güneş, hamur mayası, ahlak, ağaç) farklı bir kategoriye yerleştirilerek ilişkilendirmiştir. Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini hesaplamak için Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı x 100) kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olması beklenir. Bu araştırmaya özgü gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında, Güvenirlik= 283/ 283+8 x 100= %97 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin “değerler eğitimi” kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar ve bu metafor imgelerinden oluşturulan kavramsal kategoriler tablolar halinde verilmiştir. Her kavramsal kategori, katılımcıların yazmış oldukları cümlelerle desteklenerek açıklanmıştır.

Değerler Eğitimi Kavramına İlişkin Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Şekil 1’de, öğretmenlerin değerler eğitimi kavramına ilişkin çok sayıda metafor ürettikleri ve üretilen metaforların kullanım yoğunluklarına göre kelime bulutu biçiminde verildiği görülmektedir. Öğretmenler tarafından en fazla kullanılan metaforun yapıtaşı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, öğretmenlerin değerler eğitimini bireyin kişilik gelişiminde, davranışlarını belirlemede ve toplumdaki karşılıklı ilişkilerini düzenlemede önemli bir role sahip olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin değerler eğitimi kavramına ilişkin ürettiği metaforlara dayalı olarak oluşturulan 15 kategori, ayrı ayrı listelenerek tablolar haline getirilmiştir. Oluşturulan her kategori için öğretmenlerin ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Toplumun temeli olarak değerler eğitimi

“Tolumun temeli olarak değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu kategoridir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde değerler eğitiminin, toplumun bütünlüğünün sağlanması için önemli ve gerekli olduğu ifade edildiği görülmektedir. Değerler eğitimi toplumun temeli olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 2.

Toplumun Temeli Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Su	“Değerleri olmayan bir toplum düşünülemez. Doğru değerler iyi bir değer eğitimi ile gerçekleşir. Toplumlari var eden, varlığını sürdüren değerlerdir.”
Temel	“Bir binanın temeli sağlam değilse yıkılmaya mahkumdur. Değerler eğitimi ile toplumun sağlam temellere oturması sağlanır.” “Bir toplum değerleri sayesinde ayakta durabilir. Değerler eğitimi toplumun eğitim sisteminde vazgeçilmez bir temeldir.”
Toplum düzeni	“Değerler eğitimi toplumsal düzeni ve uyumu sağlar.”
Aklın ve kalbin uyumu	“Toplumsal değerler insan yaşamının en önemli yanını oluşturmaktadır. Toplumlari bir arada tutan prensiplerin en önemlisi inanç esaslarıdır. İnanç esasları da vicdanın, ahlakın davranışların ve aklın uyumdur.”
Fener	“Toplumu aydınlatır. Kişilere toplum bilinci aşılar. Topluma daha uyumlu ve toplumu kalkındırma bilincinde bireyler yetiştirmeyi amaçlar.”
İnsan bedeni	“İyi bir beyin yönetimi ile tüm sistem sağlıklı çalışır. Her organ bedenin(sistemin) sürekliliğini sağlayacağı gibi toplumsal değerlerin uyum içinde olmasını da sağlayacaktır.”
İnsanlığın özü	“İnsanı insan yapan temel ahlaki kavramlar bireyin özünü yansıtır. Birey özünün farkına varır ve bunu içselleştirirse toplum da kendi özünün farkına varır. Bu sayede toplum daha iyi kaynaşarak birlik, beraberlik, sevgi ve saygı çerçevesinde yaşamını idame ettirir.”
Barış	“Bir toplumda barış oldu mu o toplum refah ve huzur içinde yaşar. Değerler eğitimi ile bu çok daha kolay elde edilebilir.”

İnsana ait önemli bir özellik olarak değerler eğitimi

“İnsana ait önemli bir özellik olarak değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu ikinci kategoridir. Öğretmenlerin değerler eğitimi, insani özelliklerin ortaya çıkarmada etkili olan temel bir eğitim olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Değerler eğitimi insana ait önemli bir özellik olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 3.

İnsana Ait Önemli Bir Özellik Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Hayat bilgisi dersi	“İnsanın ahlak gelişimini kazandığı yer onun yakın çevresidir. Okul da bireyin çevresinde yer alan en önemli kurumlardandır. Değerler eğitimi ile bireye saygı, sevgi, işbirliği, sorumluluk, dürüstlük, alçak gönüllülük vb. değerleri kazandırılır.”
Ağaç	“Değerler her insanda bulunması gereken temel özelliklerdendir. Bu özellikler olmasa tıpkı bir ağacın meyvesi gibi acı olur insan.” “Nasıl dallar olmadan ağaç olmazsa, değerler olmadan insan olmaz.”
Biçim verme sanatı	“Değerler insanı şekillendirir. Değerlere sahip olmayan bir insan içi boş bir bardak gibidir.”
Atom	“İnsanlar ne kadar değer duygusuna sahipse o kadar insancıl güdülleri var demektir.”
Alfabe	“İnsanı oluşturur tıpkı harflerin konuşmayı oluşturduğu gibi.”
Toplumun kendisi	“Bireylerin ahlaki ve kişisel gelişimlerini destekleyen davranışlar bütünüdür.”
Ruh	İnsanı insan yapan sahip olduğu değerlerdir. Onunla yaşarsın, o giderse sen de yok olursun.”
Hamur mayası	“Çocukların temel insani özellikleri kazanmasını sağlamak, değerlere karşı duyarlılık oluşturmak ve onları davranışa dönüştürmekle olur.”

Geleceğin inşası için değerler eğitimi

“Geleceğin inşası için değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu üçüncü kategoridir. Bu kategoride öğretmenler, İyi bir geleceğin değerler eğitimi ile mümkün olabileceği görüşündedirler. Öğretmenlerin değerler eğitimi geleceğin inşası olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 4.

Geleceğin İnşası İçin Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Yaşam tarzı	“Yaşamlar, tercihler sonucu şekillenir. Hayatınızda değerleri tercih ettiyseniz bu gelecekte de sizinle olacağı anlamına gelir.”
Evren	“Evrende var olabilmek için değer yargılarımızı korumalıyız ki mutlu nesiller gelecekte var olabilsin.”
Güneş	“Güneşin aydınlattığı gibi, gençlerin yetişmesinde ve sağlıklı geleceğin var olmasında değerler eğitimi gereklidir.”
Ayna	“Toplum olarak değerlerimize sahip çıkarsak bunun yansımasını bugün çocuklarda, yarın gençlerde görmemiz mümkündür.”
Altın anahtar	“Değerleriyle birlikte büyüyen çocuk için geleceğe açılan bir kapının anahtarıdır.”
Bugünümüz ve yarınımız	“Değerleri olmayan toplumların bugünü olmayacağı gibi geleceği de olmaz.”
İskelet	“İnsanı destekleyen ve daha güzel yaşanılabilir yarınlar için değerler eğitimi gerekir.”
Temel	“Planlı, güçlü ve sağlam bir gelecek için değerler eğitimi olmalıdır.”

Eğitim ile bütünleşen bir olgu olarak değerler eğitimi

“Eğitim ile bütünleşen bir olgu olarak değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu diğer bir kategoridir. Bu kategorideki öğretmen görüşleri incelendiğinde, değerler eğitiminden yoksun bir eğitim sistemi olamayacağı ve eğitim yoluyla değerlerin çocuklara küçük yaştan itibaren aktarılması gerektiği düşüncesinin ön planda olduğu görülmektedir. Değerler eğitimini eğitim ile bütünleşen bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 5.

Eğitim ile Bütünleşen Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Şekil verme sanatı	“Değerler eğitimi her insanın özünde var olanı şekillendirme ortaya çıkarma anlam yüklemeye sanatıdır. Bir insanda bu değerleri açığa çıkarma vurgulama toplumun düzgün ilerleyişinde, toplumun ayakta kalmasında birbir etkili olduğu için mutlaka bu değerlerin öneminin eğitim yoluyla anlatılması gerekir.”
İşlenmiş maden	“Değerler eğitimi almış çocuk daha sosyal, daha saygılı ve daha verimli olur. Yani cevheri ortaya çıkmıştır. Değerler eğitimi alan çocuk işlenmemiş maden gibidir.”
Hamur	“Çocuğu nasıl şekillendirirsek o kalıbı alacaktır. Eğitimde değerler eğitimi varsa biz bunun yansımaları çocukta da görebiliriz.”
Ressam	“Eğitim ile değerler iç içe geçmelidir. Hem eğitime hem değerler önem verilmeli tıpkı bir ressam gibi bütünlük içinde ele alınmalıdır.”
Kişilik eğitimi	“Bir çocuk değerler eğitiminden yoksun olursa ders başarısı tek başına hiçbir şey ifade etmez. Önemli olan ahlaklı, saygılı, hoşgörülü, sabırlı insanlar yetiştirmektir.”
Davranış kazandırma	“Bir çocuğun doğru değerleri alması ve bunları hayatına alarak büyümesi çok önemlidir. Bizim mesleğimiz de sadece öğretim değil eğitimidir de. Bu nedenle dürüstlük, sevgi, saygı, dostluk vb. değerleri onlara okullarda kazandırmamız gerekir.”
Gelenek göreneklerimiz	“Çocuk kendi toplumundaki gelenek görenekleri, büyüklerine saygıyı küçüklerine sevgiyi, merhameti ve vicdanı bilmeden tam bir kişilik oluşturamayacaktır. Okulda değerler eğitimi ile kültür aktarımının sağlanmış olur.”

Yaşama yön veren bir olgu olarak değerler eğitimi

Bu kategoride yer alan metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin, bireylerin yaşamlarına yön veren önemli olguların başında değerlerin geldiğini düşündükleri söylenebilir. Değerler eğitimini yaşama yön veren bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 6.

Yaşama Yön Veren Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Pusulula	“Değerler, insan davranışına yol gösteren ve insanların ulaşmak istedikleri hedeflerle ilgili olan normlardır.”
Isınma hareketleri	“Değerler kişiyi yaşama hazırlar. Yaşam içinden gelen olumlu ve olumsuz durumlara karşı kişinin direnci gelişir.”
Sevgi	“Toplum içinde kabul gören, önemli davranışlar bizim yaşam tarzımızı belirler.”
Temel ihtiyaç	“Değerler, genel yaşam tarzımızı etkileme ve belirleme açısından önemlidir.”
Doğruluk	“Doğru düşünen, konuşan ve davranan insan için değerler her zaman yol göstericidir ve yaşamındaki ana yöndür.”
Hayatı anlamlandırmak	“Hayatımızı şekillendiren ve hayata yön veren değerler vardır: sevgi, saygı, hoşgörü, vicdanlı olma gibi.”

Kötü gidişin durdurucusu olarak değerler eğitimi

Yaşamdaki olumsuzlukların ancak değerler eğitimi yoluyla ortadan kalkabileceği görüşü bu kategoride ön plandadır. Değerler eğitimini kötü gidişi durduran olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 7.

Kötü Gidişin Durdurucusu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Karakter kazandırmak	“İnsanlık adalet, merhamet, iyilik, vefa gibi insanı insan yapan ve toplumun barışını sağlayan değerlerden uzaklaşmaktadır. Bu kötü gidişi durdurmak için değerler eğitimine ihtiyaç vardır.”
Yasalar	“Değerleri olmayan bir ortamda veya kültürde düzensizlik vardır. Değerlerimiz sayesinde toplumda çok şeyi rahatlıkla düzene koyabilmekteyiz.”
Ümit	“Toplumsal yaşamdan hızla uzaklaşan, tüketim toplumu haline gelinen ve teknolojiye bağımlılığın ileri seviyede olduğu günümüzde bizi biz yapan değerler kurtaracaktır.”
Kılavuz	“Her geçen gün ve zamanda yozlaşan, kendini kaybeden bir toplumun dikkat etmesi gereken reçete niteliğinde olan değerler eğitimidir.”
İlaç	“Toplumda yer etmiş olan zararların tümünü temizlemek ve hastalıklı halden kurtulmak için güce ihtiyacımız vardır. O güç değerler eğitimidir.”

Zaruri bir ihtiyaç olarak değerler eğitimi

Değerler eğitimi yaşamda vazgeçilmez bir unsur olarak gören öğretmen görüşleri bu kategoriyi oluşturmaktadır. Değerler eğitimi zaruri bir ihtiyaç olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 8.

Zaruri Bir İhtiyaç Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Temel ihtiyaçlar	“Hayat temel ihtiyaçlar olmadan yaşanmaz. Su, hava, toprak, ateş en temel ihtiyaçlardır. Bu dört temel ihtiyacın en acili havadır. İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özellikleri değerleridir.”
Su	“Su olmazsa hayat olmaz, değerler olmazsa sosyal bir yaşantı da olmaz.” “İnsan bedeni için yaşamdaki en önemli şey suyun varlığıdır. Değerlerin var olması da evde, okulda, bahçede, işte vb. kısacası her yerde su gibi hayatidir. Çünkü biz de ancak bu şekilde birlikte yaşayabiliriz.”
Dört işlem	“Matematikte işlemleri yapabilmemiz için dört işlemi de bilmemiz gereklidir. Hayatı da düzgün ve huzurlu yaşayabilmek, birbirimizi iyi anlayabilmek için değerleri özümsememiz ve yaşantımıza uygulamamız en önemli koşuldur.”
Kalp	“Kalbin görevi vücuda kan pompalamaktır. Kalp durursa yaşam durur. Değerler olmazsa bizi bir arada tutan hiçbir şey kalmaz.”

İnsan ilişkilerinin belirleyicisi olarak değerler eğitimi

Bu kategorideki öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, değerlerin insanlarda bulunması gereken önemli bir özellik olduğunu ve bu özelliğin toplumu oluşturan bireyler arasındaki ilişkilerin belirleyicisi olduğunu düşündükleri söylenebilir. Değerler eğitimi insan ilişkilerinin belirleyicisi olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 9.

İnsan İlişkilerinin Belirleyicisi Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
İnsanlık	“İnsanı insan yapan sahip olduğu değerlerdir. İnsanların tutum ve davranışları değerler çerçevesinde şekillendiği zaman insan ilişkilerinde eğitim hedeflerimizden en önemlisine ulaşmış oluruz.”
Vücudumuzdaki organlar	“Değerler de tıpkı insan vücudundaki organlar gibidir. Organların birbirine uyumu nasıl belli kurallarla oluyorsa, değerler de toplumdaki uyum ve ilişkiden sorumlu düzenleyicilerdir.”
Ahlak	“Bireylerin toplumsal yapı içinde, birbirleriyle ilişkilerinde ahlaki değer yargıları gelişimi belirleyicidir.”
Yardımlaşma	“Değerler eğitimi ile bireyler yardımlaşma ve dayanışmanın önemini karşılıklı bir şekilde uygulayarak öğrenir.”

Evrensel doğrular olarak değerler eğitimi

Öğretmen ifadelerinde genel anlamda değerler eğitiminin var olması gerektiği, bütün değerlerin birbiri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Değerler eğitimini evrensel doğrular olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 10.

Evrensel Doğrular Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Evrensel	“İnsanların ulaşmak istediği evrensel değerlerin; saygının, hoşgörünün, adaletin, cesaretin, özgüvenin, sevginin yardımlaşmanın, dürüstlüğün, merhametin, sorumluluğun, kardeşliğin, vatanseverliğin önemini vurgulayan ve kazandıran değerler eğitimidir.”
Ahlak	“İçerisinde ahlak kurallarının belli başlı ilkeler olan karşılıklı sevgi-saygı, sorumluluk adalet, doruluk-dürüstlük, hoşgörü, empati, sabır gibi birçok öğeyi içerisinde barındırmaktadır.”
Hayat damarları	“İnsanın ulaşmak istediği evrensel değerlerin, tevazunun, hoşgörünün, adaletin, özgüvenin, sevgin, yardımlaşmanın önemini vurgulayan ve kazandıran değerler eğitimidir.”
Gökkuşağı	“Her biri farklı amaçlarla ilişkilendirilse de değerler eğitiminde ulaşılmak istenen ortak gaye birdir: evrensel ölçüde değerlere sahip olmak.”
Zincirin halkaları	“Biri olmadan diğerleri olmaz. Olsa bile sağlıklı olmaz. Bütün değerler birbirine bağlıdır. Birbirinden beslenir ve dünyadaki tüm insanlar için geçerlidir.”

Hayatın anlamı olarak değerler eğitimi

Hayata anlam veren en önemli şeyin değerler olduğu ve bu nedenle değerler eğitimini hayatın anlamı olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 11.

Hayatın Anlamı Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Doğal yaşamayı öğrenme	“Değerlerimiz yaşamımızı güzelleştirir ve hayatımıza anlam katar. Değerler sayesinde yaşamamız gerektiği gibi yaşar ve hayatı anlamlandırırız.”
Ağaç	“Ağacın kökleri nasıl ağaca tutunuyorsa değerlerde öyle hayata tutunabilmeyi sağlar.”
Sevgi	“Aldığın eğitim ile hayatı anlamlı ve ahlaki yönde yaşarsın.”
Kusursuz bir yapı	“ Bir binayı güzel yapan ona harcanan emektir. Değerler de, insan hayatının içinde yer alan ve ona anlam katan, hayatı güzelleştiren normlardır.”

Emek verilen bir öge olarak değerler eğitimi

Bu kategorideki öğretmenler, değerlerin insan yaşamında kalıcı olarak yer edinebilmesi için çaba emek harcanması gerektiği ve bu yönde zamanla oluşan bir birikim olduğunu ifade etmişlerdir.

Değerler eğitimi emek verilen bir öge olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 12.

Emek Verilen Bir Öge Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Tohum	“Zamanında ekmek, sulamak, bakım yapmak gerekir. Değerleri kazandırmak ve belli davranış örüntülerinin oluşması için okul- aile işbirliğinin olması, davranışlarla rol model olunması gerekir.”
Fidan	“Fidanı güzelce bakıp büyüttüğümüzde yeşerecek ve büyüyecektir. Değerler eğitimi çocuğumuza küçük yaşta verdiğimizde ve devamlı olarak hayatımıza tatbik ettiğimizde çocukta davranış halini almasını sağlamış oluruz.”
Kültür	“Bir anda oluşmaz. Okuyarak, yazarak kısa sürede oluşmaz. Sadece okulda ya da sadece evde kazanılmaz. Yaşam boyu her zaman her yerde oluşması emek ve zaman gerektirir. Değerler eğitimi bir birikimdir.”

Değişkenlik gösteren olgular olarak değerler eğitimi

Öğretmenlerin kalıcı bir değerler eğitiminden söz edilemeyeceği, değerlerin zaman ve mekâna göre farklılık gösterebileceği belirttikleri görülmektedir. Değerler eğitimi değişkenlik gösteren olgular olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 13.

Değişkenlik Gösteren Olgular Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Yapboz	“Yapbozun parçaları tam olarak yerleştirilirse bir eser ortaya çıkar ama biri eksik bırakılırsa veya yanlış yerleştirilirse farklı bir şey meydana gelir. Değerler, evrensel ilkeler doğrultusunda verilirse sanat eseri meydana gelir ama ideolojik, siyasi amaçlar doğrultusunda verilirse bir yığın çıkar.”
Zaman	“Değişen zamana göre farklılık gösterir. Sabit ve kalıcı bir değerden bahsetmek pek mümkün değildir.” “Gelip geçicidir. Zamana ve mekâna göre değişir değerler. Bu değerler insanın icat ettiği ve işine gelmediğinde değiştirdiği kavramlardır.”
Mevsimler	“Bazen bazı değerler öne plana çıkarken, bazen daha farklı değerler önemli olabiliyor. Tamamıyla durağan bir şey olduğunu söylemek mümkün değil.”

Yitirilen bir olgu olarak değerler eğitimi

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve iletişim kanallarının değişmesi gibi nedenlerle değerler eğitiminin günümüz dünyasında artık yer almadığı öğretmen görüşlerinde ifade edilmektedir. Değerler eğitimi yitirilen bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 14.

Yitirilen Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Kaybolan nokta	“Günümüzde modern eğitim ve okullar, toplumlarda meydana gelen değişim, dönüşüm ve sorunları önceden sezip inceleyerek topluma rehberlik yapacağına, bizi biz yapan kültürümüzden, gelenek ve göreneklerimizden uzaklaştırmaktadır.”
Geçmişini kaybetme	“Günümüzde o kadar şey çok çabuk değişiyor ki, değerler de bundan nasibini aldı maalesef. Kültürümüzden bu günlere kadar getirdiğimiz değerlerin birer birer kaybolduğunu düşünüyorum. Değerlerini kaybeden toplumun geçmişle bağlantısı da kalmamıştır.”
Eriyen kar	“Teknolojik gelişmeler hayatımıza o kadar yerleşti ki, insanlar arası iletişim neredeyse sıfırlandı. Böyle bir ortamda değerler eğitiminden bahsetmek ne kadar gerçekçi olabilir ki?”

Bireyi güçlü kılan olgu olarak değerler eğitimi

Öğretmenler, bireyin sağlam bir karakter kazanmasını ve toplum içinde güçlü olmasını sağlayan en önemli şeyin değerler eğitimi olduğunu belirtmektedirler. Değerler eğitimi bireyi güçlü kılan olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 15.

Değişkenlik Gösteren Olgular Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Vitamin hapı	“İnsan ruhuna enerji değerler eğitimi, bireyi sağlam karar ve davranışlar sergilemesine neden olur.”(
Temel	“Değerler eğitimi çocukluğunda iyi almış bireyler ileride toplum içinde önemli yer edinir. Bulunduğu ortama daima iyi şeyler yansıtır, saygınlık kazanır çünkü değerlerini bilen birey kendini bilir, yaptığı her davranışın korkusuzca arkasında durur.”
Karakterli bireyler yetiştirmek	“Doğru ve iyi olanı bilmek ile doğru ve iyi olanı yapmak arasındaki en büyük fark, doğru ve iyi olanı yapacak güçlü bir karaktere sahip olmaktır. Bu da değerler eğitimi ile mümkündür.”

Tek tipleştirilen bir olgu olarak değerler eğitimi

Değerler eğitiminin insanları tek bir kalıba koyduğu görüşü bu kategoride ön plandadır. Değerler eğitimi tek tipleştirilen bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 16.

Tek Tipleştirilen Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Topluma dayatılan yaptırımlar	“Gerçek anlamda değerler eğitimi, eğitim sisteminin dayatmasında farklı şekilde verilmektedir. Değerler eğitimi dini eğitim olarak algılanmakta ve o şekilde kabul ettirilmeye çalışılmaktadır.”
Fabrika	“Değerler eğitimi adı altında tek din ve dünya görüşünün empoze etme çabası vardır.”

Yöneticilerin değerler eğitimi kavramına ilişkin ürettiği metaforlara dayalı olarak oluşturulan 5 kategori, ayrı ayrı listelenerek tablolar haline getirilmiştir. Oluşturulan her kategori için yöneticilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Toplumun temeli olarak değerler eğitimi

“Toplumun temeli olarak değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu kategoridir. Değerlerin, toplumu ayakta tutan, insanları bir araya getiren ve zor günlerin birlikte aşılmasını sağlayan önemli rolleri vardır. Bu bağlamda yöneticilerin, değerlerin toplumsal yönünü ağırlıklı olarak düşünmüş oldukları söylenebilir. Değerler eğitimi toplumun temeli olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 17.

Toplumun Temeli Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Su	“Değerler olmazsa insanların bir arada yaşaması imkânsızdır. İnsanların bir arada huzurlu ve mutlu yaşaması için değerler eğitimi mutlaka olmalıdır.”
Toplumun özü	“Toplumsal yaşantımızın temeli olan milli, manevi, sosyal, ahlaki ve kültürel değerlerimizin öğrencilerimize kazandırılması gerekir. Değerler eğitimi toplum için önemlidir.”
Bağ	“Çocuklarımızın evde, okulda, iş yerinde, trafikte, parkta vb. yerlerde örnek davranışları görmesi ve bu davranışları yapmaya teşvik edilmesi toplumu bir araya getirir.”
Toplumsal kurallar	“Bizi bir arada tutan toplumsal kurallar vardır ve birlik ve beraberliğin sağlanması bu için gereklidir. Sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik gibi değerlerin var olduğu toplumlar daha huzurlu ve mutludurlar.”
Toplumsallaşma	“Bir çocuğa sevgiyi, saygıyı, hoşgörüyü, iyiliği, doğruluğu öğrettiğimiz zaman bu temeller üzerine kurulmuş toplumu oluşturmuş oluruz. İnsanın ihtiyacı olan da budur.”
Sütun	“Toplumu ayakta tutan, zor günlerinde dayanışma, sabır, kanaatkârlık gibi önemli unsurların insanlara aşılması toplumu sağlıklı kılar.”
İskelet	“Değerler eğitiminden yoksun insanların yaşadığı bir toplum, toplum olmaktan çıkar. İnsanları bir arada tutan şey sevgi, saygı ve sorumluluk gibi duygulardır.”

Eğitim ile bütünleşen bir olgu olarak değerler eğitimi

“Eğitimle bütünleşen bir olgu olarak değerler eğitimi” kategorisi en çok metaforun bulunduğu ikinci kategoridir. Yöneticilerin, değerler eğitiminin okullarda verilen eğitimden bağımsız olmamasını belirttikleri görülmektedir. Değerler eğitimi bütünleşen bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 18.

Eğitim İle Bütünleşen Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Sevgi	“Değerler eğitimi sayesinde öğrencilerin okulda davranışları üzerinde daha çok durularak öğrencilere sevgi, saygı, yardımlaşma, dürüstlük gibi değerler kazandırılabilir.”
Fidan	“Bazı kavramların küçük yaşlarda çocuklara kavratılması kalıcılığını artırır. Değerler eğitimi de bunlardan biridir. Okul aracılığı ile değerler sistemli bir şekilde aktarılabilir.”
Ayna	“Çocuk eğitim ile şekillenir. Verilecek değerler eğitimi ile çocuğun kendisini görmesi sağlanmalıdır.”
Vazgeçilmez bir unsur	“Değerler eğitimi, eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. İç içe geçmiş anne-evlat gibidir.”
Beslenmek	“İnsan yetiştirme sürecinin tamamlanması ve başarıya ulaşması için bireyde oluşturulmak istenen değerlerin beslenmesi ve desteklenmesi gerekir. Tam bu noktada ihtiyacımız için gerekli olan şey eğitim sistemidir. Değerlerden bağımsız bir eğitim süreci düşünülemez.”

Yaşama yön veren bir olgu olarak değerler eğitimi

Değerler eğitiminin aynı zamanda insan yaşamına kılavuzluk ettiği yönetici ifadelerinde görülmektedir. Değerler eğitimi yaşama yön veren bir olgu olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 19.

Yaşama Yön Veren Bir Olgu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Amaç ve araç	“İyi bir değer, çocuğun hem kişiliğini hem de akademik başarısını etkiler. İnsanın yaşamına yol gösteren, kültürel öğelerini benimseten değerler olumlu davranışlara yön verirler.”
Kılavuz	“Neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin bireysel normların göstergesidir. Aynı zamanda insanların ulaşmak istedikleri hedeflerle ilgilidir. Değerler insanların varmak istedikleri yere kılavuzluk yaparlar.”
Fener	“Değerler ömür boyu bize yol gösterir.”
Ahlak	“İnsanlara yaşamlarında yol gösteren, davranışlarının belirleyicisi olan ahlaki değerler vardır.”

Kötü gidişin durdurucusu olarak değerler eğitimi

Bu kategoride zor zamanların ve sıkıntılı durumların aşılması için gerekli olan şeyin değerler eğitimi olduğunu belirten yönetici görüşleri yer almaktadır. Değerler eğitimi kötü gidişi durduran olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 20.

Kötü Gidişin Durdurucusu Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
İlaç	“Bozulmuş olan vicdani, ahlaki maddi ve manevi değerlerimiz tedavi edebilir. Değerlerini kaybeden toplumlar yozlaşmaya ve yok olmaya mahkûmdurlar.”
Barış	“Toplumsal yaşamdan hızla uzaklaşan, tüketim toplumu haline gelen, teknolojiye bağımlılığın üst seviyede olduğu günümüzde, bizi biz yapan değerleri ele almak ümit vericidir.”
Kurumuş bir ağaca su vermek	“Her geçen gün kendini kaybeden bir toplumda dikkat edilmesi gereken ve reçete niteliğine sahip bir değerler eğitimi programı verilmelidir.”

Zaruri bir ihtiyaç olarak değerler eğitimi

Yönetici görüşlerine bakıldığında, hayattaki en temel gereksinimin tıpkı su ve oksijen gibi değerler eğitimi olduğu görülmektedir. Değerler eğitimi zaruri bir ihtiyaç olarak gören bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 21.

Zaruri Bir İhtiyaç Olarak Değerler Eğitimi Kategorisindeki Temalar ve Katılımcı Görüşü Örnekleri

Metafor Adı	Katılımcılardan Alıntı Cümleler
Oksijen	“Oksijen olmadan insanın yaşayamayacağı gibi değerleri olmadan da bir insan ayakta kalamaz.”
Su	“Fizyolojik ihtiyaçlar bedenini diriliği için önem arz ederken, değerlere sahip olma da hayatın canlılığı ve yaşamın güzelliği için bir o kadar önemli ve gereklidir.”
Sütun	“Dürüst olmak, adil davranmak, yardımsever olmak gibi değerler olmazsa ne eğitim olur ne de gerçekten yaşam anlamlı olur.”

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada, değerler eğitimine ilişkin öğretmenlerin 235 metafor, yöneticilerin 56 metafor, toplamda 291 metafor oluşturdukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok “yapıtaşı”, yöneticilerin ise “ahlak” metaforunu kullandıkları görülmüştür. Değerler eğitimi, bireyin sosyal, duygusal ve ahlaki açıdan gelişimine katkıda bulunarak bireyi kendisiyle ve bulunduğu toplumla uyumlu bir şekilde yaşamasını amaçlar. Okullar, bireyin kendisini tanımasında yardımcı olan ve değerlerin uygulandığı yaşam alanıdır. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğretmen ve

yöneticiler, değer eğitimi bireyin ahlaki gelişiminin tamamlayıcısı ve mihenk taşı olarak düşünmüş olabilirler.

Öğretmenlerin değer eğitimi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar 15 kavramsal kategoride, yöneticilerin ise 5 kavramsal kategoride toplanmıştır. “Toplumun Temeli Olarak Değerler Eğitimi” kategorisi, araştırma bulgularında öğretmen ve yöneticilerde en çok metaforun yer aldığı kategoridir. Katılımcıların değer eğitimi, toplumu bir arada tutan ve toplumun devamlılığını sağlayan norm ve kurallar bütünü olarak gördükleri söylenebilir. Balcı ve Yanpar Yelken’in (2010) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin değer kavramına ilişkin yaptıkları açıklamaların önemli bir kısmını değer toplumsal yaşamdaki yeri, değer bireyin toplumsallaşması rolüne yapılan vurguların oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demirhan İşcan (2007) yaptığı çalışmada değerler eğitimi programına katılan öğrencilerin kendilerini tanımlamalarına, ilişkilerini sürdürmelerine ve korumalarına hizmet ettiği için toplumdaki değerleri benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Yaşar, Gültekin ve Bayır’ın (2013) yapmış olduğu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında değer eğitimi, kendi ulusal değerlerinden kopmadan, evrensel değerlere uyum sağlayabilen bireylerden oluşan güçlü bir toplumun temellerini atmada etkili bir araç olarak görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgular, araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

“İnsana ait önemli bir özellik olarak değerler eğitimi” kategorisi, öğretmen görüşlerinde en çok metaforun yer aldığı ikinci kategoridir. İnsanın insan olma değerini koruyan sadece “bilme” değil, aynı zamanda şuur, vicdan, merhamet ve bunların beslediği ve beslendiği “ahlaki değerler” ve “erdemler” gibi en temel varoluşsal özelliklerdir (Kenan, 2009, s.274). Bu bağlamda araştırmaya katılan öğretmenler, insanın canlılar içinde ayırt edilebilir özelliği olan değerlerin kazanılmasında değerler eğitiminin önemli bir yeri olduğunu düşünmüş olabilirler. Gürhan (2017) çalışmasında, değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin edinmelerini gereken insani değerleri kazanmasını sağladığını, öğretmenlerin ve velilerin bu durumdan memnun kaldıklarını belirlemiştir. Dilmaç (2007) çalışmasında, İnsani Değerler Eğitimi programının ortaöğretim öğrencilerinin dostluk/ arkadaşlık, sorumluluk, barışçı olma, saygı, dürüstlük değer edinim düzeylerinin gelişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir.

“Geleceğin inşası için değerler eğitimi” kategorisi öğretmen görüşlerinde en çok metaforun yer aldığı diğer bir kategoridir. Sahip olduğumuz en değerli varlıklarımız olan ve geleceği emanet edeceğimiz çocuklarımızın sağlam karakterli, özgüveni yüksek, bilgi edinmenin yanı sıra bilgiyi üretebilen ve bunu bulunduğu toplumun refahı için kullanabilen bireyler olabilmeleri, nitelikli eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında değerlere sahip olmaları ile de mümkün olacaktır. Değerler, insanın sahip olduğu tutum ve davranışları etkilemede, dünyayı algılamasında ve bulunmak istediği yer hakkında öngörü sahibi olmasında etkili olmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, yetişkin bir insanda bulunması gereken değerlerin kazanılmasında bugünün önemini biliyor ve bu nedenle değerler eğitiminin, geleceğin inşasında çok önemli olduğunu düşünüyor olabilirler.

“Eğitim ile Bütünleşen Bir Olgular Olarak Değerler Eğitimi” kategorisi öğretmen ve okul yönetici görüşlerinde en çok metaforun bulunduğu diğer bir kategoridir. Okulların, değerler eğitiminde benimsenen program ve yaklaşımların, bireylerin değer ediniminde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Uzunkol (2014) çalışmasında, hayat bilgisi dersinde uygulanan saygı ve sorumluluk temelli değerler eğitimi programının ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Engin’in (2014) yapmış olduğu çalışmada, değerler eğitimi programının öğrencilere değer kazandırılmasında etkili olduğu belirlenmiştir. Izgar (2013) ise çalışmasında, uygulanan değerler eğitimi programının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bağımsızlık, insan onuruna saygı, arkadaşlık, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk, adalet, çeşitlilik, gizlilik

ve çevreye saygı alt boyutlarındaki demokratik tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguların, araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- Toplumu ayakta tutan ve katılımcıların daha çok yapıtaşı olarak nitelendirdiği değerler eğitiminin, öğrencilerin aktif olarak katılabilecekleri ve günlük yaşamda uygulayabilecekleri projelerin de içinde bulunduğu ders programları oluşturulabilir.
- Öğretmen ve yöneticilere değerler eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerine hizmet içi eğitimler verilerek ders içi ve ders dışı faaliyetlerin bu ekseninde uygulanması sağlanabilir.

Kaynaklar / References

- Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1, 7-17.
- Akbaş, O. (2004). Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara. Gazi Üniversitesi.
- Aladağ, S. ve Kuzgun, M. P. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının 'değer' kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, 163-193.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış*. 2 (19), 39-45.
- Aydın, E & Sulak, S. E. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının "değer" kavramına yönelik metafor algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4 (2), 482-500.
- Altheide, D.L., & Johnson, J.M. (2011). Reflections on interpretive adequacy in qualitative research. In N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (pp. 581-594). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Balcı, F.A. & Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 39, 81-90.
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*. 50 (3), 153-158.
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*. 29, 431-444.
- Dam, H. (2016). Din, ahlak ve değer. Mustafa Köylü (Ed.) *Teoriden pratiğe değerler eğitimi içinde* (ss.53-72). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ.H. (2016). Tarih eğitimi ve değerler. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler Eğitimi içinde* (ss.270-285). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirhan İşcan, C. (2007). İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilmaç, B. (2007). Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, İ. (2012). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Du Preez, P. & Roux, C. (2010). Human rights values or cultural values? Pursuing values to maintain positive discipline in multicultural schools. *South African Journal of Education*. 30, 13-26.
- Engin, G. (2014). Türkçe ve beden eğitimi programları ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi programının etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Girmen, P. (2007). İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gündüz, M., Saygılı, G. & Sulak, S.E. (2014). Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algıları. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*. 5 (10), 73-94.
- Gürhan, E. (2017). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Izgar, G. (2013). İlköğretim okulu 8.sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kenan, S. (2009). Modern eğitimde kaybolan nokta: değerler eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 9(1), 259-295.
- Keskin, Y. (2008). Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, Y. (2014). Değer davranış ilişkisi. Bülent Tilmaç ve Hasan Hüseyin Bircan (Ed.). *Değerler ve değerler psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Keskin, Y. (2016). Değerlere genel bir bakış: tanımı, özellikleri, işlevi ve sınıflandırılması. Mustafa Köylü (Ed.) *Değerler eğitimi* içinde (ss.19-52). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kızıler, H. ve Canikli, İ. (2015). *Değerler eğitimi*. Karabük: Deneme Yayıncılık.
- Lovat, T., & Clement, N. (2008). Quality teaching and values education: coalescing for effective learning. *Journal of Moral Education*. 37(1), 1-16.
- Martinez, M. A., Sauleda, N., & Huber, G. L. (2001). Metaphors as blueprints of thinking about teaching and learning. *Teaching And Teacher Education*, 17(8), 965-977.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. S. Turan (Ç ev. Ed.). Ankara: Nobel. [Orijinal baskı 2009].
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Morgan, G. (1980). Paradigms, metaphors and puzzle solving in organization theory *Administrative Science Quarterly*, 25, 605-622.
- Nalçacı, A. (2016). Değer kazandırmada örnek olay inceleme yöntemi. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (ss.324-338). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 55, 459-496.
- Taylor, N. (2008). Metaphors, discourse and identity in adult literacy policy. *Literacy*. 42 (3), 131-136.
- Tamimi, Y. (2005). *Örgüt kültürünün metaforlarla analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi. Eskişehir
- Ulusoy, K. & Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (ss.2-17). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uzunkol, E. (2014). Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Yaşar, Ş. & Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(3), 13-23.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M. & Bayır, Ö.G. (2013). Sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla küreselleşmenin değerlere ve değer eğitimine yansımaları. *Değerler Eğitimi Dergisi* 11 (26) 339-369.
- Yazar, T. (2016). Toplumsal yaşam ve değerler. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (ss.96-115). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yazarlar

İletişim

Dr. Taha YAZAR Diyarbakır Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğretim üyesidir. Program geliştirme, değerler eğitimi ve yaşam boyu öğrenme çalışma alanıdır.

Yrd.Doç.Dr. Taha YAZAR, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Diyarbakır, Türkiye e-mail: tahayazar2011@gmail.com

Berna ÖZEKİNCİ, Diyarbakır Vali Kurt İsmail Paşa Ortaokulu'nda İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Berna ÖZEKİNCİ, Vali Kurt İsmail Paşa Ortaokulu, Diyarbakır, Türkiye e-mail: berna.21@hotmail.com

Özlem LALA, Dicle Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı doktora öğrencisidir.

Özlem LALA, Dicle Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Diyarbakır, Türkiye e-mail: ozlemlala.oz@gmail.com

Summary

Purpose and Significance. Values are the most important elements in shaping personal and social relations that shape people's thoughts and behaviors. Ensuring unity and solidarity in society and collecting common opinion by all individuals is through values. Values, which serve as filters in the preferences of individuals, have become norms, standards and criteria of judges in the form of beliefs. In this context, the value that guide the life of the individual and at the same time the goals of the life guide the individual to their desires and preferences by defining the important ones (Keskin, 2016). It is impossible to think of an education that is free from value. Our children and our young people should be given human values in line with the activities related with values education in accordance with the social conditions of today. To reveal the child's good innate characteristics; (Ulusoy and Arslan, 2016). It is the aim of the education of values to provide the development of various aspects of the person, to protect the individual and society from bad morals, as well as to equip the individual with good moral behavior and to maintain it.

Our children, our most precious assets, are self-confident, solid, character, social and cultural values-worthy individuals. It is only through qualified education that teachers and administrators are responsible for conveying value education. In this context, it is important to determine the thoughts of teacher managers about the concept of value education. The aim of this research is to determine the metaphorical perceptions of the concept of "education of values" by teachers and school administrators Within the scope of this general objective, the following questions were sought:

1. What are the metaphors that teachers and school administrators have about the concept of value education?
2. What conceptual categories can these ideas be gathered in terms of their common characteristics?

Methodology. Basic qualitative research was used in this study. Qualitative data provide first-hand and effective descriptions of the truth. In the qualitative research, the available data are classified to determine relationships between similar words and themes (Miles & Huberman, 1994). It was aimed that the perceptions of the teachers and administrators about the teaching of values in the survey were evaluated by their own perspective. Qualitative research design was preferred in this research because it was aimed to determine the themes through the extraction of metaphors, conceptual coding and classification, and to take the opinions of the teachers and administrators participating in the research in written form.

The study group consisted of 235 teachers, 56 school administrators, 291 participants in Diyarbakır province center during 2016-2017 academic year. 140 of the participants are in primary school and 151 are in secondary school. In order to determine the metaphors of the "value education" concept from the teachers and school administrators who participated in the research "value education ..... is like, "because....." they wanted to complete the clan.

The metaphoric statements that participants write in their handwriting form the basic data source of the research. Content analysis was used in the analysis of the data. The basic process in content analysis is to interpret the similar data within the framework of certain concepts and themes (Yıldırım and Şimşek). The stages of the analysis were (1) coding and sorting stage, (2) sample metaphor image compilation stage, (3) category development stage, and (4) validity and reliability (Saban, 2008). The metaphors generated by the participants are arranged in alphabetical order and a number is given and coded for each participant. Forms that do not produce any metaphors and are

incompatible with the explanatory note are removed. For each selected metaphor, a "sample metaforest" was created from participatory metafor images that were supposed to best represent it. Based on the "sample metaforest list" generated, each metaphor produced was analyzed in terms of the relationship between the subject and its source, and conceptual categories were created.

Conclusion and Discussion: In this research, which is aimed to determine the metaphors possessed by teachers and managers about the concept of value education, it was determined that 235 metaphors of teachers related to education of values, 56 metaphors of managers, 291 metaphors in total. It was seen that the teachers used the metaphor of "building materials" the most, and the school administrators used the "morality". The metaphors that teachers make about the concept of values education are collected in 15 conceptual categories and managers in 5 conceptual categories.

The category "Education of Values as a Foundation of the Society" is the category in which researchers find the most metaphor in the teacher and school administrators . It can be said that teachers see values education as a whole of norms and rules that keeps society together and ensures the continuity of society. Values have important roles that keep society alive, bring people together and help them overcome difficult times together. In this context, it can be said that the school administrators have mainly considered the social direction of values.

The category "education as an important attribute of humanity" is the second category in which the most metaphor appears in teacher opinions. At the same time, consciousness, conscience, compassion, and the "moral values" and "virtues" that they feed and nurture are the most basic existential features that protect the value of human beings (Kenan, 2009).

The "Education of Value for the Future of Construction" category is another category where the most metaphor is included in teacher opinions. It is also possible for our children, who are our most precious assets we have and which we will entrust with the future, to be individuals who are robust in character, have high self-confidence, can acquire knowledge, and can produce information and use it for the welfare of the society they are in.

"Education as a Case of Integration with Education" category is another category in which teachers and school administrators (have the most metaphors. It can be said that the programs and approaches adopted by schools in value education play an important role in valuing individuals.